

De oudste psalm.

<https://hdl.handle.net/1874/354277>

glc.

(2)

DE OUDSTE PSALM.

TE ROTTERDAM, BIJ

M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1857.

N°. LXXXIV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
1892

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij min geoeffenden; —
namelijk: L. MERENS, Predikant, H. E. VINKE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, J. BRAVE, W. VAN DER LEEUW, Predikanten te Amsterdam, R. ADRIANI en J. J. VAN OOSTERZEE, Th. Dr.

Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes onderteekend is.

M. Wijn Stonen

DE OUDSTE PSALM.

Bij het zien van het bovenstaande opschrift zullen velen terstond denken, dat is zeker de negentigste Psalm. Zoo is het ook, lezers! In den bundel onzer gewijde Schriften wordt geen ouder Psalm gevonden. Wel zijn er oudere liederen of dichtstukken, zooals dat van LAMECH op de uitvinding van het zwaard, (1) en het oudste triumflied der wereld, op den wonderdadigen doortogt van de kinderen Israëls door de roode zee, en den ondergang van PHARAÖ met zijn leger. (2) Doch in het boek der Psalmen staat in jarental Psalm XC vooraan. Indien iets dat jaren of eeuwen telt, daardoor eerwaardig en aantrekkelijk wordt, dan prijst zich de over-

(1) Genes. iv: 23, 24.

(2) Exod. xv: 1—19.

weging van dien Psalm bij ons aan. Ruim drie en dertig eeuwen zijn voorbij gegaan, sinds de dichter van dit lied stierf aan den mond des Heeren. Wie telt de honderden en duizenden, die door het lezen en bepeinzen van dezen Psalm gesticht en gesterkt, blijmoedig hun levenspad bewandelden en kalm de doodsvallei zijn ingetreden? Immers, de inhoud dezes lieds past voor alle tijden en menschen. Ten alle dage toch is de herinnering noodig van de korthed en vlugtigheid des levens; en zoo lang er brooze stervelingen zijn, is er behoefte aan den troost, dien het geloof aan Gods eeuwigheid en onveranderlijkheid schenken kan.

Lezers, moge het u goed en heilzaam zijn, door dit boekken op nieuw bij dien Psalm en zijnen gewigtigen inhoud bepaald te worden! En gebiede God over de lezing en bepeinzing er van Zijnen onmisbaren zegen!

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

§ 1.

DE DICHTER.

Het opschrift van den Psalm wijst MOZES als dichter aan. Al is dit opschrift blijkbaar van eene latere hand, omdat nergens in de boeken van MOZES, zoover zij door hem geschreven zijn, de benaming man Gods voorkomt, toch is er goede grond om dit lied aan MOZES toe te kennen. Er zijn wel, zoover wij weten, geene andere Psalmen door MOZES vervaardigd, dan dit merkwaardig gedenkstuk der oudheid. Doch wij kennen hem als dichter uit het reeds genoemde zegeliëd aan de roode zee. En waar hij later van de wetgeving gewaagt, daar wordt zijne taal dichterlijk, ja, klimt in de zegenende afscheidsrede over Israël tot profetische verrukking. (1) Er bestaat overeenkomst tusschen die afscheidsrede en onzen Psalm: eene overeenkomst, die ons hier van zelve aan

(1) Deuteron. xxxii: het begin, enz., en xxxiii.

MOZES doet denken. Bovendien de heilige en gestrenge ernst van den wetgever ademt uit Psalm xc ons tegen. Alleen in den tijd van MOZES past de klagt over het spoedig afnemen van den levensduur. En meer andere bijzonderheden, hier voorkomende, roepen ons de geschiedenis der Israëlitien voor den geest, gedurende hunne omzwerving in de woestijn. Voor ons bestaat er dus geen twijfel, of MOZES heeft dit lied vervaardigd, te meer daar zelfs de uitleggers, die het aan MOZES ontzeggen, toch erkennen, dat het zeer oud moet zijn, en om inhoud en taal met regt aan MOZES kon toegekend worden.

MOZES, wie kent hem niet, dien Middelaar tusschen JEHOVA en Israël, die in de wolk de wet ontving en aan Sinaï's voet het oude verbond plegtig had gesloten en ingewijd? Hem, den eerbiedwaardigen gunsteling en profeet des Heeren, een' der oudste weldoeners van het menschelijk geslacht, hooren wij in dezen Psalm op eene zielverheffende wijze spreken. Man Gods,

Goddelijke man wordt hij genoemd, en deze eertitel wijst op de uitnemendheid van den persoon des dichters als een, die in vertrouwelijken omgang met God leefde en op de verhevene betrekking, die hij bekleedde, als waarborg voor het gewigt en de beteekenis zijner woorden. LUTHER teekende hierbij aan:

» als die zulk een ambt heeft, van God hem
 » opgedragen, dat men hem en zijne leer niet
 » minder gelooven moet dan God zelveu.”

§ 2.

VORM VAN HET LIED.

De Psalm wordt in het opschrift een gebed genoemd. Reeds daarom zou hij met regt dien naam kunnen dragen, omdat de dichter van den aanvang af God aanspreekt. Maar het woord in het oorspronkelijke gebezigd, en door gebed overgezet, beteekent eigenlijk smeekgebed, en niet alle soorten van uitstorting des harten voor, en aanspraak aan God. Met grond is daarom opgemerkt, dat het tweede deel des lieds,

vs. 12-17, de eigenlijke kern, de hoofdzaak van den Psalm uitmaakt. Immers daar gaat de toon geheel in bidden en smeeken over. Het eerste deel, vs. 1-11, kan dan aangemerkt worden als inleiding, die de redenen ontwikkelt, welke tot bidden aanleiding geven en dringen. Het is een gebed, dat MOZES niet voor zich zelve doet, maar uit naam des volks. Waarschijnlijk is het door den edelen Godsman vervaardigd ten nutte van het volk, om hen te doen verstaan, hoe zij in de aandoenlijke, sombere dagen, die zij beleefden, bij het wegsterven van ontelbaar velen, behoorden te denken en te bidden. Israëls leidsman uit Egypte naar Kanaän legt het als 't ware zijn volk in den mond, ten einde zulke gevoelens en gezindheden in hen op te wekken, welke hun, in de omstandigheden waarin zij verkeerden, betaamden.

§ 3.

DE OMSTANDIGHEDEN, WAARONDER HET LIED
VERMOEDELIIK IS OPGESTELD.

Die omstandigheden moeten vooral gekend

worden, om het lied regt te verstaan. Verscheidene bijzonderheden in den Psalm verplaatsen ons in verbeelding in dat aandoenlijk tijdperk, waarin het oordeel van God, na de muiterij te Kades, door het wegsterven van al de volwassenen, die uit Egypte gotten waren, werd uitgevoerd. Wij lezen de aanleiding tot dit oordeel en de aankondiging der bedreiging in het XIIIe en XIVe hoofdstuk van het boek Numeri. Zie hier de toedragt van het gebeurde. In het tweede jaar van den uittogt waren de Israëlitén aan de grenzen van het beloofde land genaderd. Op Gods bevel werden er twaalf mannen uitgezonden, uit elke stam één, om de gesteldheid des lands en de inwoners te bescpieden. Deze komen terug, en geven hoog op van de bekoorlijkheid en vruchtbaarheid des lands. Doch met uitzondering van twee, JOSUA en KALEB, noemen zij van wege de vastheid der steden en de sterkte der inwoners, de verovering van Kanaän eene onmogelijke zaak. De vergrootende berigten van deze lafaards golden bij het dwaze volk

meer dan de beloften van JEHOVA, die hen uit de slavernij van Egypte verlost had. Men kwam in vollen opstand tegen God en zijn' dienaar MOZES. Ja, zoo zeer werden in moedeloosheid en ongeloof de goddelijke weldaden en ontvangene uitredding vergeten, dat men reeds sprak van een hoofd te kiezen, onder wiens geleide men ijlings den terugtogt wilde aanvangen naar Egypte. Te vergeefs poogden JOSUA en KALEB de gemoederen tot kalmte en bedaardheid te brengen. Zij zelve kwamen hierdoor in gevaar. Reeds nam men steenen op om hen te verpletteren. Nu was de maat der onge-rechtigheid vol geworden. Het oordeel der verdelging wordt bedreigd. Doch MOZES treedt als voorbidder op voor het volk. JEHOVA verhoort hem, in zoo ver, dat eene geheele oogenblikkelijke vernieling niet geschiedt, maar eene trapsgewijze wegsterfing. Van allen, die boven de 20 jaren uit Egypte getogen waren, zou niemand, uitgezonderd JOSUA en KALEB, het beloofde land binnengaan. Naar de 40 dagen, in welke zij het

land verspied hadden, zouden zij 40 jaren tot straf van hun ongeloof omzwerven. En tot bevestiging van de zekerheid dezer bedreiging, werden de tien verspieders, die het kwaad gerucht gebragt hadden, door een' plotselingen dood ijlings neêrgeveld. Deze aankondiging trof het volk diep. De billijkheid der straf moesten zij erkennen, maar toch die uitkomst was ontzettend en allertreurigst. Twee jaren waren er sedert den uittogt uit Egypte reeds voorbijgegaan, en nu zouden zij nog 38 jaren in de woestijn aan velerlei moeite en ontbering onderworpen blijven. De ouden van dagen niet alleen, maar allen boven de twee en twintig jaren (1) zouden hun graf in de woestijn vinden. Jongelieden, kinderen en die nog zouden geboren worden, mogten het gezegende land, de erve der vaderen, inkomen. Omtrent dit geheele tijdvak van 38 jaren vinden wij niets aangeteekend, dan de vermelding

(1) Er waren ongeveer twee jaren voorbijgegaan. Wie bij het verlaten van Egypte twintig jaren telde, was dus nu twee en twintig.

van hunne nationale schande (1). De geschiedenis zwijgt voorts van dien somberen tijd, alsof er niets merkwaardigs in gebeurd ware. Dit alleen kunnen wij ons voorstellen. Men trok in de woestijn nu hier dan daar heen, naarmate het jaarsaisoen en de gelegenheid tot weiden voor het vee zulks eischten, en moest zich daarbij menige ontbering getroosten. Maar dieper trof de gedurige uitvoering van het goddelijk strafgerigt. Van tijd tot tijd zag men het getal der bejaarden verminderen. Hier kwijnden sommigen weg, daar werden anderen ijlings weggerukt. En tegen het einde der veertig jaren waren er slechts vier overig boven den zestigjarigen ouderdom, MOZES en AARON, JOSUA en KALEB. Hoe aandoenlijk is het stilzwijgen der geschiedenis gedurende die 38 jaren! Het teekent ons het akelige en treurige van dat tijdvak, waarin niets voorviel dan voor en na het afsterven van jongen en ouden, zoodat de woestijn als een groot graf werd, dat duizenden bij duizenden verslond.

(2) Amos v: 25, 26, vergel. met Hand. vii: 42, 43.

Het is in dat tijdvak, dat de negentigste Psalm ons verplaatst. Voorttrekkende door de woestijn, waar telkens nieuwe graven zich ontsloten, om de lijken te ontvangen van hen, die gebogen gingen onder het ontzettend oordeel Gods, stortte de man Gods MOZES het gebed uit, dat in dien Psalm voor ons is bewaard. De geest van een groot man, die, rijk aan ervaringen en grijs geworden onder gewigtige ondernemingen, zelf aan het einde van zijne loopbaan staat, ademt er ons uit tegen.

Na deze voorbereidende opmerkingen legge de lezer den Psalm voor zich. Om den zin beter te doen verstaan, diene ook de overzetting, die wij geven.

DE PSALM.

§ 1.

OPHELDERENDE OMSCHRIJVING.

Reeds merkten wij ter loops op, dat het lied in twee gedeelten zich splitst. Het eerste, vs. 1—11, bevat eene treffende tegenstelling van de eeuwigheid en onverander-

lijkheid Gods tegenover de onzekerheid en den korten duur van het menschelijk leven, vooral zooals het daar in de woestijn ingekort en afgesneden werd. Het andere, vs. 12—17, behelst een gebed om een regt gebruik van deze beschouwing en de vernieuwing van Gods gunst, de wederkeering van zijnen zegen.

Met eene krachtige aanspraak aan God, den onveranderlijken en eeuwigen God, die zich bij Zijnen naam JEHOVAH aan hem had bekend gemaakt, vangt de dichter aan.

Heer! Gij waart ons eene toevlugt van geslachte tot geslachte. Eigenlijk staat er: Gij waart ons eene woning, een toevlugtsoord, zooals hetzelfde woord teregt door woning vertaald is, Deuteron. xxxiii: 27, en alzoo moest vertaald zijn, Psalm xci: 9.

Het is de erkenning van Gods gunst, hulp en trouw, die Hij aan ABRAHAM, IZAÄK, JAKOB en hunne kinderen bewezen had, en die niet ophield. De toevlugt in den nood, de sterkte ten allen tijd, dat zijt Gij niet alleen immer geweest, o Heer! dat zijt Gij

nog. Gij zijt de wijk- en schuilplaats voor den mensch, die onder de vlugt des tijds en de rampen des levens rust en vrede zoekt!

Eer bergen waren geboren, en Gij de aarde en wereld had voortgebracht, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid waart Gij, o God!

Zoo wijst de dichter den grond aan, waarom God van geslachte tot geslachte eene woning voor de menschen is. Omdat Hij de eeuwige is. En van die eeuwigheid gewagende, vat de dichter alle volkomenheid Gods daarin te zamen. Is Hij toch de eeuwige, die begin noch einde heeft, en bij wien geene opvolging van tijd is, daaruit volgt, dat Hij onsterfelijk, almachtig, wijs en volzalig is. Niets staat vaster dan bergen en rotsen. Zij waren daar in de woestijn in de nabijheid, of op verderen afstand van Israël, bereikbaar voor het oog. De oorsprong van die trotsche gevaarten dagteekent zich van de grondvesting der aarde. De mensch, die aan tijd en stof geboeid is, kan zich geen onbegonnen bestaan, geene eeuwigheid voorstellen. De schepping en slooping der wereld

is het eerste en laatste punt, waar hij moet beginnen en eindigen. Wat daar voor of achter ligt, is eeuwigheid. Eer Horeb en Sinaï, eer de gebergten van Moäb en Seïr, eer de rotsen in de woestijn van Arabie, of waar ook hun aanzijn ontvangen hadden, eer de aarde en hemel uitgebreid waren, waart Gij, o God! En, al bleef er niets over, Gij bestaat, Gij blijft, Gij regeert in eeuwigheid. Daarom zijt Gij eene woning, een toevlugtsoord van geslachte tot geslachte. (1)

Tegenover de eeuwigheid van God stelt de dichter nu de nietigheid en ijdelheid van den sterveling. Openbaart God zich als den Eeuwige, Hij laat den mensch zijne vergankelijkheid gevoelen.

Gij doet den mensch wederkeeren tot stof, en spreekt: keert terug, gij kinderen der menschen! De oorsprong van den mensch was aan MOZES bekend. Hij was uit het stof der aarde. Zijn dood is niet maar ophouden van den adem des levens, neen, een wederkeeren tot het stof, waaruit hij genomen is. God

(1) Vergel. Psalm cii: 26—28.

heeft daarover de beschikking. Één wenk is genoeg. Hij heeft maar te zeggen tot den mensch, hoe bloeiend zijn leven, hoe sterk zijne gezondheid is: terug, terug naar uwen oorsprong, o menschenkind! En wat uit het stof genomen was, wordt weder stof. Wij tellen bij dagen, maanden en jaren, maar, al leefden wij tien duizend jaren, wat is dat bij de eeuwigheid? Laat de dichter het ons zeggen,

Want duizend jaren zijn in uwe oogen als de dag van gisteren, als hij voorbij gaat, en als eene nachtwake. Een oogenblik, eene schaduw, eene gedachte, ja, als een derde of vierde gedeelte van een' nacht, een niet noemenswaardig tijdstip, zoo zijn duizend jaren voor God. De langst levende mensch dus, een METHUSALEM, de oudste van allen ons bekende gestorvenen op de lijst van ADAMS nakomelingen, hij is enkel ijdelheid! Den mensch schijnt zijn gansche leven, vooral wanneer hij aan het einde daarop terug ziet, slechts een vluchtige dag. Den Eeuwige zijn eeuwen slechts het kleinste, nauwelijks te bespeuren deel van zijn aanzijn.

Gij doet hen wegstroomen; zij zijn een slaap, aan den morgen groenen zij als gras; aan den morgen bloeit en groeit het, aan den avond wordt het afgesneden en het verdort. (1) Gelijk een stortvloed van de bergen afstroomt, en al wat in den weg staat en daar beneden ligt in zijne vaart met zich voert of overstroomt, zoo worden de menschen weggerukt, onweêrstaanbaar, in één oogenblik. Een geheel menschengeslacht schijnt als door een stortvloed, die alles medesleept, vernietigd te worden, zoo spoedig gaat het voorbij. Dit beeld, om de snelle vlugt van het menschelijk leven uit te drukken, is zeer gewoon. Maar het beeld van den slaap, dat den dichter waarschijnlijk voor den geest kwam door de herinnering aan eene nachtwake, is éénig en treffend. De geruste slaap is een staat van bewusteloosheid, waarbij men zelfs geen tijd-

(1) Eene andere vertaling van deze beide verzen luidt aldus: *Gij vaagt hen als met een stortvloed weg; zij zijn een droombeeld; aan den morgen, als het gras dat vergaat. Aan den morgen bloeit het, en — vergaat. Tegen den avond verwelkt het en verdort.*

verloop opmerkt. (1) Veelvuldig ook is in het Oosten het gebruik van het beeld aan het gras ontleend, om de broosheid en vlugtigheid van den mensch aan te duiden. (2) Gelijk het gras en kruid des velds, dat in den morgen welig, frisch en krachtig bloeit, doch eer de avond daar is, afgesneden en verdord ter neder ligt, zóó is het menschelijk leven. Zoo zag MOZES het in de woestijn. Zoo zagen het daar alle opmerkzamen voor hunne oogen. En van waar dat? De dichter zegt het: *Want wij vergaan door uwen toorn, en door uwe verbolgenheid worden wij verschrikt. Gij stelt voor U onze zonden, onze verborgene zonden voor het licht van Uw aangezicht. Want alle onze dagen gaan daaraan door Uwe verbolgenheid. Wij brengen onze jaren door als een zucht, of als een ademtogt.*

(1) De woorden: *zij zijn een slaap*, kunnen ook aldus opgevat worden, in verband met het onmiddellijk voorgaande: *zij liggen dan allen weder in de sluimering des doods*. Sommigen ook denken hier aan een droombeeld gedurende den slaap gezien, dat bij het ontwaken eensklaps verdwenen is.

(2) Zie Psalm xxxvii: 2; cii: 12, 13; ciii: 15, 16.

Het was een gevolg van het goddelijk oordeel over hunne zonden. Die stonden als een zwart register voor God, de openbare zoowel als de verborgene. Zoo wordt hier de dood en het vlugtige des levens, in overeenstemming met het verhaal in Gen. III, als gevolg der zonde beschouwd. De toorn Gods veronderstelt de schuld van den mensch. Wil men in den dood niet het loon der zonde zien, wat moet men dan van God denken, die den dood over ons beschikt? Het verdient opmerking, dat hier ook van verborgene zonden gesproken wordt. (1) Het gebied der zonde is wijd uitgestrekt. Ook daar, waar men zich van geen schuld bewust is, heeft men daarom geene zekerheid vrij van schuld te zijn. Nieuw is hier ook de vergelijking van de vlugtige levensjaren bij eene zucht of een' ademtogt. Zoo als de adem in den winter door de koude voor een oogenblik gezien wordt, maar ras verdwijnt, zoo nietig en broos is het leven der menschen op aarde. Dat was in vollen nadruk

(1) Zie ook Psalm XIX : 13.

waar in de woestijn. Wie teekent ons, in hoe vele gedaanten de dood door de legerplaats waarde? Overeenkomstig de goddelijke strafgerigten zag men er dagelijks plotseling weggerukt of langzaam verdwijnen, nu door pestilentie en verschrikkelijke plagen, dan door slepende kwalen en knagende smarten. De gespaarden moesten elken dag een soortgelijk lot verbeiden. Telkens kon men het verder af of dicht bij vernemen, dat God het misdrevene niet vergeten had, dat hunne zonden voor Hem stonden. Geen 38 jaar had de gepleegde weêrspanning uitgewischt. Het is hieruit, dat wij ook verklaren moeten, wat de dichter vs. 10 getuigt: *De dagen onzer jaren bevatten 70 jaar, en als wij zeer sterk zijn, 80 jaar, en het uitnemendste van die is moeite en verdriet.*

Tegenwoordig is dit doorgaans het hoogste levensperk, toen niet alzo. Velen telden honderd en meer jaren. AARON honderd drie en twintig, MOZES drie jaren minder. MIRJAM, reeds een aankomend meisje, toen MOZES geboren werd, stierf in het laatste

jaar der omzwerfing in de woestijn. (1) JOSUA werd honderd en tien jaren. Het was dus toen niet volgens het gewone beloop, dat 70 of 80 jaren het uiterste van 's menschen leven was. Integendeel, het was eene aanmerkelijke afkorting, een vroegtijdige dood, bijna gelijk staande met het sterven op het 40ste of 50ste jaar onder ons. Van dat verkorte 70 of 80jarige leven was het *uitnemendste*, het meeste *moeite en verdriet*. Ook dat is niet algemeen waar van ieder mensch, noch van elken godvreezende. Het zou eene ondankbare klagt en in veler mond een leugenwoord zijn. Hoe velen, die slechts weinig moeite en verdriet ondervinden, wier leven als eene zacht vloeiende beek daarheen gaat. En ook zij, wier leven minder gelukkig is, kennen toch hunne blijde dagen, zonder kommer of jammer, gekenmerkt door menigvuldigen zegen en versooning van God. Maar in de woestijn was het van het wegstervend geslacht ten volle waar. De jeugdige of mannelijke jaren waren in de

(1) Numeri xx : 1.

harde slavendienst van Egypte, en de latere in de woestijn, waar zij zooveel moesten missen en zooveel verduren, doorgebracht. En dan nog vroegtijdig afgesneden. Hier kon men het zeggen, geheel de omvang van onzen levenstijd is moeite en verdriet.

Snel wordt het afgesneden en wij vliegen daarheen. En nu besluit de dichter met deze vraag: *Wie kent de sterkte uws toorns, en uwe verbolgenheid, naar dat Gij te vreezen zijt?* Ach! hoe duidelijk zich de toorn Gods ook openbaarde in de afkorting van het menschelijke leven, toch bleven velen onaandoenlijk, ongetroffen, en namen de toevlugt niet tot God. Velen erkenden het niet, dat, waar men zich niet aan God hield, Zijn toorn even groot was, als Zijne majesteit.

Hiermede eindigt het eerste deel van het schoone lied. Na deze aandoenlijke teekening van het leven en sterven in de woestijn, legt MOZES het bedrukte volk eene bede in den mond, om van deze treurige ervaringen het regte gebruik te maken, en om de wederkeering van Gods gunst en zegen over hen.

*Leer ons, zoo smeekt de zanger, leer ons
alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs harte
bekomen.* Men telt doorgaans datgene, waarop
men prijs stelt, en waarvan men weinig be-
zit. Bij overvloed of geringschatting is men
niet gewoon te tellen, maar geeft weg zon-
der er veel op te letten. De korte levens-
dagen, die er nog overschoten voor de
Israëlitien, mogten wel naauwkeurig geteld
en besteed worden, want zij waren gewig-
tig, onzeker, en vlogen ras voorbij. Daarom
bad MOZES om ze *alzoo*, op die wijze, en
met dat gevolg te tellen, dat men een wijs
hart bekwam. *Een wijs hart* is een god-
vruchtig hart. De vreeze des Heeren was
door alle tijden heen, bij MOZES zoowel als
bij SALOMO, en bij ieder, die het doel des
levens in verband van het tegenwoordige
met het toekomende kent, het beginsel der
wijsheid die naar boven leidt. Het is die
wijsheid, welke ons wel doet leven en wel
doet sterven. Het is die rigting en stem-
ming der ziel, waardoor zij met eerbied voor
God vervuld is, in ootmoed voor Hem bukt,

lust heeft om Hem te behagen, vermaak vindt in Zijne geboden en door geloof en liefde aan Hem verbonden is. Dat bidt MOZES van God: *leer het ons*, leer ons zoo onze korte droevige dagen waarderen en gebruiken, dat wij waarlijk wijs worden, dat uwe oogmerken in ons, en onze groote en gewigtige bestemming door ons mogen bereikt worden.

Na die bede kon de edele Godsman niet eindigen, zonder de belangen zijns volks aan dien eeuwigen God op te dragen, wiens groote beloften, voor zoovele eeuwen gedaan, nu toch hare vervulling nabij waren. Aldus gaat hij voort in naam des volks te smeeken:

Keer weder, Heer! Tot hoe lang? En heb medelijden met uwe knechten! Het gestrafte volk was toch Gods volk. Daarom erbarme God zich over hunne zwakheid en ellende.

Verzadig ons in den morgenstond met uwe genade. Eene blijkbare toespeling op het manna, dat elken morgen uit den hemel viel. Voor den godvruchtigen Israëliet was

de zichtbare spijs wel eene groote gave; maar hij had nog eene hoogere begeerte, eene meer dringende behoefte aan de gunst en vriendschap van God. Verzadig ons met uwe gunst, nog meer dan met het hemelsch brood, waarmêe Gij ons elken morgen voedt. Geef na den nacht van jammer een morgen van vreugde, *dan zullen wij juichen en verblijd zijn al onze dagen! Verblijd ons naar de dagen, waarin Gij ons gedrukt, ons vernederd hebt; naar de jaren, waarin wij het kwade zagen!* Laat ons even lang gelukkig worden, als wij lang vernederd en vootmoedigd zijn.

Uw werk worde zichtbaar voor uwe knechten, en uwe heerlijkheid voor hunne kinderen! Uw werk is hier de groote daad van Gods almagt, die het volk was toegezegd, de invoering in het beloofde land. Door opregte liefde bewogen, neemt de dichter hier alle volgende geslachten in zijn gebed op.

En over ons kome de vriendelijkheid des Heeren, onzes Gods! En het werk onzer

*handen, o bevestig Gij dat! Ja, het werk
onzer handen bevestig Gij dat!*

De innigheid van het gebed stijgt hier tot den hoogsten trap. In vurige taal wordt Gods liefdevol en gunstrijk welbehagen, zonder overblijfsel van toorn of misnoegen ingeroepen. En in de vaste overtuiging, dat zonder God geen menschelijk werk wel gelukken kan, wordt Gods zegen afgesmeekt over het werk hunner handen. Hier schijnt gedoeld te worden op hetgeen nu eerlang zou moeten geschieden bij de op handen zijnde verovering van of intrede in Kanaän. Wees bij ons, met ons, voor ons, o Heer! Zegen onze pogingen en laat Uw aangezicht wederom in gunst en liefde over ons lichten!

§ 2.

DE SCHOONHEID VAN DEN PSALM.

Er is onder de verschillende uitleggers maar ééne stem over de schoonheid van dit lied. Inhoud en taal beide is beurtelings geprezen, en de laatste heeft men krachtig en edel ge-

noemd, waardig den bloeitijd van Israëls dichtkunst. En voorwaar, niet ten onregte! Het lied is gewichtig, vol majesteit en gezag, uitmuntende door treffende vergelijkingen, schitterend door zeldzame maar schoone beelden. Hierop in vlugtige trekken opmerkzaam te maken, zal zeker niet geheel nutteloos zijn, of in strijd met het doel van dit boekje. Immers strekt het tot eer van de heilige Schrift, als zij zich ook van de zijde harer schoonheid aanbeveelt, en ook in dit opzigt niet onder doet voor geroemde meesterstukken van taal en stijl uit lateren tijd.

Rijk en schoon zijn de beelden die wij hier aantreffen. Reeds in het eerste vers merken wij dit op, waar de dichter God aanspreekt als de woning, het toevlugtsoord voor zijn volk. Hoe juist gekozen is die benaming in den mond van een volk, dat van geslacht tot geslacht zwervende was geweest, zelden een vast verblijf had bezeten, en al de ongemakken van zulk een zwervend leven had moeten verduren. Neen, Israël had de ellende daarvan nauwelijks gevoeld, want schoon zij

menigmalen, en nu gedurende bijna veertig jaren zonder dak waren geweest, in God hadden zij eene woning gevonden.

Hoe aanschouwelijk wordt de eeuwigheid Gods voorgesteld, hoe wordt die eeuwigheid, waarvan het menschelijk verstand zich geen begrip kan vormen, ons als 't ware nabij gebracht, als in vs. 3, 4 wordt gezegd, dat Gods bestaan zoo duurzaam is, dat 1000 jaren voor Hem zijn als één dag, en wel als een dag, die reeds voorbij gegaan is, als de dag van gisteren, die voor ons is weggevlogen, of als eene nachtwake, die slechts drie uren duurde.

Bovenal, wat keur en rijkdom en juistheid van beelden vinden wij hier om de kortheid, de vlugtigheid, de broosheid des menschelijken levens af te teekenen!

Een geheel menschengeslacht gaat zoo snel voorbij, als of het door een stroom, die alles medesleept, werd voortgespoeld. (vs. 5^a.)

Als een slaap is de mensch. Bij het ontwaken heeft men niet de minste herinnering, hoe lang de slaap geduurd heeft. (vs. 5^b.)

Als het gras is de mensch. Welig tiert het gras in den morgenstond. Aan den avond is het verdord en verflenst. Frisch ontluikt de mensch in den morgen van zijn leven; op den middag bloeit hij en is sterk van kracht; en aan den avond is hij kwijnende, ja vaak plotseling weggerukt eer nog de avond zijns levens daalde (vs. 5^e en 6).

Als een ademtogt, een zucht, een geluid is het leven des menschen (vs. 9). Zoo snel als een ademtogt verdwijnt, zoo snel als een zucht, een geluid gehoord wordt en zich oplost in de lucht, zoo snel spoedt ons leven voort.

Wij vliegen daarheen, zegt de dichter vs. 10, en zoo vergelijkt hij het leven nog ten slotte bij de vlugt eens vogels, die op geopende wieken eenen voor het oogenblik onmetelijken afstand, in een zeer kort tijdverloop aflegt.

Niet alleen de keur en rijkdom van beelden maakt dezen Psalm zoo schoon, ook de krachtige tegenstellingen dragen daartoe bij.

Het onbegonnene van Gods bestaan stelt

hij tegenover den aanvang des menschen uit het stof. De eeuwigheid van Gods aanwezen doet hij dieper gevoelen en sterker uitkomen door de kortheid van 's menschen leven daar tegenover te plaatsen (vs. 3, 4). Ja, hoe schoon is in de eerste verzen de opklimming om die eeuwigheid Gods aan te duiden. Eerst heeft de Godsman verklaart, dat God een toevlugtsoord is van geslachte tot geslachte. Zoo bestond God gedurende den leeftijd van alle vorige geslachten. Maar sterker nog drukt hij dit uit in vs. 2. Ouder dan die geslachten der menschen zijn de bergen, aan welke dichters gewoon waren eeuwigheid toe te kennen. (1) Maar God was eer de bergen waren, van eeuwigheid tot eeuwigheid. Hij is de eerste en de laatste.

En merken wij nu ten slotte nog op welk eene verrassende wending in dit lied voorkomt. In den vorm eener uitstorting des harten voor God, eener stille overdenking was het aangevangen. En eensklaps gaat het over in een gebed, dat bij toeneming

(1) Zie Habakuk III: 6.

viriger wordt, en met krachtiger drang, met eene treffende herhaling eindigt.

Inderdaad, wie eenig gevoel voor het schoone en verhevene bezit, hij moet dit lied reeds daarom als een meesterstuk waarden. Maar hooger dan de schoone vorm staat de belangrijke inhoud van dezen Psalm, welke nog ieders behartiging verdient, en waarbij wij opzettelijk zullen stilstaan. En vooral met het oog daarop mag het met nadruk gezegd worden: » in den stroom des » tijds blijft dit lied een onvergankelijk ge- » denkteeken van ongeschokt geloof in den » eeuwigen God.”

§ 3.

ALS HOEDANIG DEZE PSALM ONS MOZES KENNEN DOET.

Het is belangrijk, groote mannen gade te slaan onder zeer bijzondere omstandigheden. Het is vooral belangrijk, hun gemoedsbestaan te leeren kennen uit hetgeen zij onder zulke omstandigheden spraken en deden. De

xc^e Psalm vergunt ons een' blik te rigten in het hart van MOZES, toen het volk, dat hij lief had, gebukt ging onder het oordeel Gods.

Wat moet het voor hem geweest zijn, zulk een aantal jaren, bijna een derde van zijn leven, aanschouwer en getuige te zijn van zoo veel jammer en ellende; de uitvoerder te moeten wezen der goddelijke gerigten? Wij weten wel niet, hoe en in welk eene mate het hem vergoed en verzacht is geworden door den omgang in de nabijheid van God. Maar wij lezen niets van eene nieuwe ontdekking of openbaring des Heeren. In vereeniging met zijnen broeder AARON heeft MOZES de door God aan hem gegevene verordeningen omtrent Priesters, Levieten, offerhanden, en tabernakel, en de burgerlijke inzettingen, voor zoover deze in de woestijn konden worden in werking gebragt, uitgevoerd en geregeld. Hij bleef aan het hoofd des volks als hun leidsman en rigter, die de woorden Gods mededeelde. Doch het was toch voor zijn edel, sijngevoelend hart een smartelijke en hoogst onaangename tijd. Het

omzwervend herdersleven had iets stil een-
 toonigs, maar de stilte en rust in die 38 ja-
 ren was die des grafs. De toonen, die hij
 nu maanden en jaren hoorde, waren die der
 weenende kinderen bij de lijken der ouders,
 wier ligchamen gevallen waren in de woestijn.
 Het was niet de rust van het beloofde land,
 waarop hij gehoopt had, noch ook het zachte
 genoeg, dat hij te voren in Midian, bij
 het hoeden van JETHRO'S kudde gesmaakt
 had. Allen, die hij in zijne jeugd gekend,
 en bij zijne terugkomst in Egypte weder-
 gevonden had, allen, die met hem van
 gelijken leeftijd waren, ja 50 en meer jaren
 jonger dan hij, zag hij wegsterven, en dat
 in het ongenoegen en oordeel van God. Hij
 blijft schier alleen over. En welk een hart-
 zeer en verdriet het weêrstrevig volk hem
 in die jaren zal berokkend hebben, is ons
 wel niet aangeteekend, maar laat zich uit de
 geaardheid dier natie ligt berekenen. Zoo-
 danig is nu de levensavond van een' man
 die, als kweekeling eener vorstin, aan het
 Egyptische hof in aanzien en weelde was op-

gevoed. Zoodanig was het laatste gedeelte der aardsche loopbaan van eenen man, die van der jeugd af door God was afgezonderd en gevormd tot zijn' bijzonderen vriend en vertrouweling. Wat was nu het loon van al die opofferingen, van zijne ijverige en getrouwe pogingen voor het geluk zijns volk? Wat? Niets dan moeite en verdriet. Indien hij ook toen niet vastgestaan had als ziende den Onzienlijke; indien hij niet op eene andere en hoogere vergelding des loons gehoopt had, hij ware gewis van hartzeer verteerd of uit moedeloosheid bezweken. Doch hij was gesterkt in den Heere zijnen God. Hij werd door hoogere beginselen geleid, dan zij, die hun deel in dit leven zoeken, kennen of bezitten. Wij weten dit van elders, en duidelijk blijkt het ons uit onzen Psalm. Dit gebed van MOZES, den man Gods, is het afdruksel van hetgeen hij wenschte en hoopte, de spiegel, waarin wij het gevoel en de gesteldheid van zijn hart in dat merkwaardig tijdvak aanschouwen. Menige trek van zijn godvruchtig gemoed straalt hier door. Hoe

hartelijk is de toon, waarop hij de jammeren des volks voorstelt! Het is geene opgewondene dichterlijke beschrijving, maar de uitdrukking van een gevoelig hart, dat mede lijdt, mede klaagt, mede bidt. Te meer moet dit treffen, daar hij toen nog niet zeker wist, dat het hem niet vergund zou zijn in Kanaän te komen, en hij geheel vrij was van die misdaad, waarom het oordeel der wegsterving over het volk was uitgesproken. Geen zweem van uitzondering, van verheffing. Het is, of hij mede gezondigd had, mede moet sterven. Hij is als 't ware één met hen. En verre van over Gods handelwijze te klagen of tegen Hem te murmureren, eerbiedigt hij God in den weg zijner gerigten, en vernedert hij zich onder Gods krachtige hand. Het zijn de zonden, onze zonden, die dit oordeel veroorzaken, die het ons waardig maken. Dat betuigt hij zelf, hij wil dat voor God verklaard hebben, en waren er onder het volk, die niet openlijk door woord en daad zich met de onstuimige menigte vereenigd hadden, zij moesten gedenken, dat

hunne verborgene zonden, hun ongelooft, hunne ondankbaarheid stonden in het licht van Gods aanschijn.

Gewigtig is ook het doel, het gezegend gevolg, dat door deze zware bezoeking kon bereikt worden, en zulk een belangrijk gedeelte uitmaakt van het gebed, dat zij moesten uitstorten, te weten: het bekomen van een wijs hart. Dit stelt MOZES hier voor, als iets dat door den dood niet kon ontnomen worden, maar dat, als een onvergankelijk en duurzaam goed bewaard bleef. Indien er geen leven na dit leven, geene zaligheid der ziel, geene goede vruchten van het vreezen van God te wachten waren, dan kwam het er in dat korte leven in de woestijn niet op aan, of men een wijs dan een dwaas hart had. Maar nu hij op dat wijze hart zoozeer aandrong, nu geeft hij een' wenk, ja, meer dan een wenk, dat men, schoon veroordeeld naar het vleesch, echter kon behouden worden naar den geest. En welk eene opwekkende aandrang, als hij doet bidden: *leer ons alzoo onze dagen tellen.*

Het wijst aan dat God dit niet alleen kon, maar ook wilde leeren aan een iegelijk, die het in opregtheid van Hem bad.

Merken wij ook op, hoe de ernst van den wetgever zich in dit lied niet verloochent, gelijk reeds met een enkel woord vroeger werd aangeduid. (1) Wij hooren den wetgever, als MOZES zingen: *Wij vergaan door uwen toorn, en door uwe verbolgenheid worden wij verschrikt. Gij stelt voor U onze zonden, onze verborgene zonden voor het licht van Uw aangezicht.* Zoo luide en nadrukkelijk als hier wordt alleen in Genesis III en bij de afkondiging van verschillende wetten gepredikt: dat de dood het loon der zonde is.

En hoe toont MOZES ook den vasten en goeden grond te kennen, welke in dien bangen tijd het bezwijkend hart van oud en jong kon ondersteunen! God, de eeuwige en onveranderlijke, de toevlugt te midden van al wat sterft en vergaat. God, de Schepper van hemel en aarde, hoezeer Hij zijnen

(1) Zie § 1 van de algemeene opmerkingen.

toorn openbaart over de zonde, toch een' toevlugt, die uit en door de kastijding leeren wil, dat men een wijs hart bekomt. Welk een heerlijk, Gode waardig en troostrijk denkbeeld! God, die van eeuwigheid tot eeuwigheid bestaat, die alles heeft voortgebracht, het zeker toevlugtsoord, gelijk van ABRAHAM, zoo ook van het geslacht, dat daar stierf, en dat over bleef. Aan wiens gunst was dan ook meer gelegen, dan aan die van Hem, van wien het verder alles afhing, die elke poging moest zegenen, zonder wien geen werk gelukken kon? Met Hem begint, in Hem eindigt de biddende zanger, met en in Hem, die, wat er sterft of vergaat, blijft die Hij is, de onveranderlijke rots van het vertrouwen des harten voor allen, die Zijnen naam kennen en op Zijne goedertierenheid hopen!

Inderdaad, een MOZES, dien wij ook van elders in zijne grootheid kennen, staat ook hier voor ons in al zijne beminnelijkheid, in al den adeldom zijner ziel. De negentigste Psalm regtvaardigt zijnen eernaam, man Gods.

BLIJVENDE BELANGRIJKHEID
VAN DEZEN PSALM.

Zoo gepast als dit gebed van MOZES was voor zijne tijdgenooten, zoo belangrijk en leerzaam blijft het voor ons ten allen tijde, en niet het minst bij de verwisseling der jaren. De gedurige aandachtige overweging er van kan niet anders dan heilzaam en nuttig voor ons wezen. Het is een psalm om dagelijks te lezen en te bepeinzen, een psalm voor het leven. Immers, hij wijst ons aan: de juiste levensbeschouwing, het regte levensgebruik, den éénigen levenstroost en de ware levenskracht.

§ 1.

DE JUISTE LEVENSBESCHOUWING.

Hoe moeten wij het aardsche leven beschouwen? Die allerbelangrijkste vraag, aan welke beantwoording ons alles moet gelegen zijn, als wij niet onmadenkend en zorgeloos willen voortleven, vinden wij in dezen Psalm

juist beantwoord. Het aardsche leven hebben wij te beschouwen, zoo als het door de ervaring is gekenmerkt en soms met nadruk door de Voorzienigheid aan ons wordt voorgesteld, als onzeker, kortstondig, met moeite en verdriet vergezeld. Nadat de zonde is in de wereld gekomen, heeft God ons verblijf op aarde met wijsheid zóó ingerigt. Het is onzeker. De duur en het einde hangt niet van ons, hangt alleen van God af. *Gij*, zoo spreekt MOZES God aan, *Gij doet den mensch wederkeeren tot stof, en zegt: keert terug, gij kinderen der menschen!* vs. 3. *Gij doet hen wegstroomen.* vs. 5^a. En dat dit zoo is van wege de zonde, laat de dichter gevoelen als hij zegt: *wij vergaan door wven toorn.* Kortstondig is het leven. Als het gras, als eene gedachte, een droom, eene nachtwake. Zeventig of tachtig jaren is het hoogste perk, dat slechts door enkelen bereikt wordt. En dit is in vergelijking van ons eeuwig voortdurend bestaan een stip, en als het geëindigd is, gelijk de dag van gisteren, als hij voorbij gegaan is. En hoewel wij niet van allen ten

allen tijde zeggen kunnen, dat het uitnemendste moeite en verdriet is, zoo is toch zorg en kommer, teleurstelling en droefenis met het menschelijk leven, in eene wereld vol zonde en onvolmaaktheid zoodanig verbonden, dat niemand daarvan geheel vrij is. Dikwerf wordt dit in geen geringe mate ondervonden. Het ware leven, dat aan onzen wensch en behoefte volkomen beantwoordt, wordt hier niet gevonden; wij hebben het hier nooit gekend, en het kan hier niet zijn. Zoo leert de ervaring, zoo stelt de Schrift het ook hier ons voor, ieder zal het gereedelijk toestemmen, maar weinigen nemen het ter harte. Al ziet men dagelijks jong en oud sterven, al ervaart men gedurig het onbestendige, onvoldoende en ijdele van al wat op de wereld is, al kort onze levensdag in, men werkt en slooft, men woelt en dartelt, als of men hier eeuwen blijven zou, als of men zijn deel zoeken moest op aarde. Gelijk een kind zich aan den schijn vergaapt, zoo is de doorgaande dwaasheid der stofbewoners. Zoo MOZES nog leefde, hij zou van het geslacht

van dezen tijd, met evenveel regt als van zijne tijdgenooten, vragen: *wie kent de sterkte uws toorns, en uwe verbolgenheid, naardat Gij te vreezen zijt?* vs. 11. Welk een vernederend bewijs van de verblinding des verstands, de heerschappij der zinnen en van het aardschgezind zondig bestaan van ons hart! Is ons leven een ademtogt, weten wij niet wat de morgen baren zal, waarom dan onze oogen afgewend van de waarachtige beschouwing der dingen zoo als zij zijn? Waarom oor en hart gesloten voor de stem, die gedurig van alle zijde ons toeroept: de tijd is kort, eerlang zal het ook tot u zijn: terug, kind van ADAM, terug tot het stof. Is de duur en het einde van ons leven in Gods hand, waarom dan zoo menigmaal onze afhankelijkheid van God voorbijgezien bij onze plannen en ontwerpen, waarom stout en vermetel gesproken als of alles alleen van ons afhing, *in plaats dat wij zouden zeggen: indien de Heer wil en wij leven zullen, zoo zullen wij dit of dat doen?* (1)

(1) Jac. iv: 15.

Is vaak het uitnemendste van ons leven moeite en verdriet, waarom zoo menigmaal redeloos daarover geklaagd, in plaats van daarin eene wijze beschikking Gods te zien, om ons los te maken van eene aarde, waaraan wij te veel zijn gehecht? Waarom niet gedurig in moeite en verdriet dezes levens handwijzers naar boven gezien, die het ons krachtig toeroepen: *hier beneden is het niet?*

O lezers! leeren wij van MOZES de juiste levensbeschouwing, zoo zij tot hiertoe de onze niet was. Het onzekere en kortstondige van ons aanzijn worde niet meer door ons vergeten. En als wij het moeitevolle des levens ondervinden, dan, gedachtig aan onze zonden, ons verootmoedigt voor Hem, die voor paradijsrozen hier beneden doornen heeft voortgebracht, opdat ons hart zou uitgaan naar het Paradijs hierboven.

§ 2.

HET REGTE LEVENSGEBRUIK.

Welk is het regte levensgebruik? Ziedaar eene vraag niet minder gewigtig dan deze:

welke is de juiste levensbeschouwing? Ook op deze vraag geeft MOZES in onzen Psalm het antwoord. Wij moeten *alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen*. Er is verschillende soort van wijsheid. Die, welke MOZES bedoelt, wordt in het leven geleerd, doch bij het sterven, en na den dood in de eeuwigheid, nog proefhoudende bevonden. Zij is voor ieder, die ze begeert te verkrijgen. Zij wordt gekend, gekweekt en beoefend door de opregte dienaars des Heeren, door alle tijden, onder alle hemelstreken. Het zijn de zoodanigen, die niet aanmerken de dingen die men ziet en tijdelijk zijn, maar die men niet ziet en eeuwig zijn; die meer bedenken en zoeken de dingen, die boven zijn, dan die op aarde zijn. Die in de kennis van God, zijn woord en weg hun lust, in de gemeenschap met Hem hunne hoogste zaligheid, en in het dienen en gehoorzamen van God zinen vreugde hebben. Die de wereld gebruiken, maar niet misbruiken, die het doen van Gods wil in hunne roeping en hun kring als het doel des levens achten. In 't kort, het

zijn dezulken, die wijs willen worden tot zaligheid. Zulk een wijs hart moeten wij hier bekomen. Zonder dat is het leven te vergeefs, het oogmerk van ons aanzijn niet bereikt. Daarom gebruikt hij het leven op de regte wijze, die het besteedt om die wijsheid te verkrijgen. Het is de ware levenswijsheid. Zij komt van God en leidt tot God. Het is het ééne noodige, in het oog der wereld dwaasheid, maar bij de uitkomst, de wijsheid, die rijkdom, leven en eere geeft. Het is de wijsheid van eenen ABRAHAM en MOZES, van JOHANNES en PAULUS, in de hoofdzaak één, in de maat der ontwikkeling onderscheiden. Het is de wijsheid van allen, die het vernieuwde hart en geheiligde gemoed, door de kennis van en het geloof in God en den Zaligmaker en door de gemeenschap des Heiligen Geestes bezitten. Het is de schat, dien wij hier op aarde moeten trachten te bekomen; het éénige, dat wij naar de volgende wereld kunnen medenemen, en zonder hetwelk wij onnut onze plaats op aarde hebben bekleed. Om ons dat te doen verkrijgen,

wordt het leven verlengd, het Evangelie der genade gepredikt. Daartoe moet het onbestendige, ongenoegzame en de teleurstelling der wereld ons opleiden; daartoe de moeite en het verdriet, die ons treft dienen, om het hooge belang en de noodzakelijkheid van die geestelijke wijsheid te doen gevoelen.

Lezers, het leven, hoe kort ook, is lang genoeg om dat wijze hart te bekomen. Te kort zou het hier alleen kunnen worden door onze dwaasheid, als wij immer meenden tijd genoeg te hebben, en verzuimden onze dagen te tellen. Ach, hoevelen zijn zoo dwaas! Voor hoevelen moet men nog den wensch uitboezemen, dien de man Gods, MOZES kort voor zijn einde uitsprak voor zijn volk: *o dat zij wijs waren! zij zouden op hun einde merken* (1). Hoevelen verspillen hunne beste dagen, en laten die wegvloeijen gelijk zand door de vingers, zoo lang zij nog op eene ontelbare menigte meenen te kunnen rekenen. Maar hoe bedriegen zij zich! Immers, als dan, plotseling niet zelden, het leven ten

(1) Deuteron. xxxii: 29.

einde neigt, en onverwacht slechts weinige dagen of uren meer voor hunne oogen staan, dan willen zij op eenmaal de groote levens-taak aanvangen, maar dan weten zij niet, waar te beginnen. En eene taak, waarvoor God een geheel leven schenkt, zou die in weinige dagen kunnen worden volbragt? O, dat niemand toch zoo dwaas zij! Vrage een iegelijk van God, op het voetspoor van MOZES, *leer ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen*, vs. 12. Welligt zijn onze dagen niet velen meer, en dit is zeker, zij gaan spoedig voorbij. De weg door dit leven is spoedig ten einde gebragt, maar het leven aan de andere zijde des grafs, waarvoor wij hier moeten gevormd worden, dat leven is eindeloos. Het einde, het beslissend einde nadert met vaste schreden. Het zal niet uitblijven, omdat wij er niet aan denken, omdat wij nog niet bereid zijn. Bij de stem, die telkens gehoord wordt, *terug, o mensch! terug tot het stof*, wordt nog eene andere stem gedurig vernomen: terug, o mensch! van het dwaalspoor, terug van de zonde, terug tot

uwen Maker, tot uwen God! Juist omdat die stem telkens weêrklinkt, juist daarom is het korte leven hem lang genoeg om een wijs hart te verkrijgen. Er is geen reden tot klagt. Er is geen oorzaak tot verontschuldiging. God heeft ons den weg gewezen in zijn woord, en laat ons telkens opwekken om dien te bewandelen. Wat geen MOZES voor *Israël*, liggende onder het vonnis des doods, zijn kon, dat kan de Middelaar Gods en der menschen: onze zonden voor het aangezicht van God bedekken, ons het wijze hart schenken, en van den toekomenden toorn ons verlossen. Tot Hem dan het heengewend! Tot Hem, die onze leidsman zijn wil, en door wien wij alleen tot God kunnen komen, alleen voor God kunnen bestaan!

§ 3.

DE ÉÉNIGE LEVENSTROOST.

Al bestaat er geen reden tot klagen over de korthed en het moeitevolle van het aard-sche leven, er is toch in de gedachte daar-

aan iets aandoenlijks. De vertegenwoordiging van het naderend einde en het wederkeeren tot stof stemt menigmaal tot somberheid. En als zich daarmede heimelijke vrees vereenigt om onvoorbereid te sterven, geen wonder zoo er dan pijnigende onrust in ons ontstaat. Maar ziet, Israëls leidsman, de man Gods MOZES wijst ons ook in dit lied op den éénigen levenstroost. Hij leert ons, wat wij noodig hebben om in dit leven gerust en goedigd te zijn. Die levenstroost is in het geloof in den eeuwiglevenden en onveranderlijken God, die een toevlugtsoord is van geslachte tot geslachte. Indien men onder al het kortstondige en ras voorbijgaande, niets zekers en eeuwigblijvend wist aan te wijzen, tegenover de moeite en het verdriet der aarde geene storelooze en alles vergoedende vreugde, dan ware het beter, dat wij elkander nooit opmerkzaam maakten op het ijdele en onvoldoende des tegenwoordigen levens. Dan zou er regt zijn om dit woord tot onze levensleus te maken: *laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.* (1) Maar er is een

(1) 1 Cor. xv: 32^b.

God en Vader in den hemel, die is van eeuwigheid tot eeuwigheid. Er is een Zaligmaker op den troon des heelals, die nooit sterft en het leven heeft aan het licht gebracht. Er is een Geest, die ons wil troosten en leiden, en bij ons blijven in eeuwigheid. En al is het, dat alle vleesch is als gras, en alle heerlijkheid des menschen als eene bloeme des velds, *het woord des Heeren, dat onvergankelijk zaad der wedergeboorte*, dat ons gedurig verkondigd wordt, *blijft in der eeuwigheid*. (1) Daarin is eene vastigheid voor het geloof en de hoop van bekommerden, welke niet wankelen zal, al storten de bergen in en zinken de eeuwige heuvelen weg, ja, al bezweken de grondvesten der aarde. Zij is in het deelgenootschap aan God in CHRISTUS. Dit is ook het éénige, dat onze ziel tot rust kan brengen, en waardoor wij gemoedigd in deze woonstede der zonde en des doods kunnen voortwandelen. Die eeuwige God wil ons een toevlugtsoord zijn. Hij was het van geslachte tot geslachte. MO-

(1) 1 Petr. 1: 23—25.

ZES kende Hem als zoodanig. Hij had het ondervonden van zijne vroege jeugd af. Die God had reeds voor hem gezorgd, toen hij, onbewust van zich zelve, in het biezenkistje dobberde op de wateren van den Nijl. Die God was met hem gebleven aan het hof van FARAO, op zijne vlugt, in de woning van JETHRO, en toen hij zich vertoonen moest aan den Egyptischen dwingeland om Israël te verlossen. In zijn veelbewogen leven had hij de rijkste ervaringen opgedaan der trouw van JEHOVA. Daarom hield hij ook nu aan Hem vast in bange en sombere dagen. Hij stelde zich Hem gedurig voor oogen. Hij kende Hem in al zijn weg, en daardoor had hij zoo veel moed en kracht. Want ook dit wist hij bij ervaring, dat het gaan buiten Gods weg beschaamd deed uitkomen. Door dat geloof in den eeuwiglevenden God stond hij zoo gerust en vast onder alles wat hem bejegende.

Lezers, daar moet het ook met ons henen, als wij regt gelukkig willen worden en getroost zijn onder alle wisselingen en moeite.

Dat is de éénige levenstroost. God moet ons een toevlugt, onze wijkplaats zijn, zal Hij de rotssteen van ons vertrouwen en het steunpunt van ons hart zijn. Hij moet als de algenoegzame door u en mij, door ons allen gekend en gediend worden.

Vraagt gij verlegen, hoe wordt God mijn' toevlugt? Hoe zal Hij door mij als de Algenoegzame worden gekend en gediend? Het Evangelie geeft het antwoord. Door het ootmoedig geloof in den Heer JEZUS CHRISTUS moeten wij ons met God laten verzoenen. Anders staan wij niet tot Hem in de regte verhouding, en de gedachte aan zijne eeuwigheid en onveranderlijkheid, wel verre van ons te troosten, zal ons tot schrik en siddering zijn. Maar zijn wij waarlijk in CHRISTUS tot God als Vader teruggekeerd, is onze keuze opregt en onverdeeld om niet meer voor ons zelve en de wereld, maar voor God in CHRISTUS te leven, zijn de beginnelen van de vreeze des Heeren en van de liefde tot Hem, die ons zoo uitnemend heeft lief gehad in ons, en toonen wij eenen ande-

ren geest en zin, dan zij, die uit de wereld zijn: dan behoeven wij niet ongerust of in vreeze te zijn voor hetgeen ons nog in dit leven kan bejegenen, al veranderde ook de aarde hare plaats. Dan kunnen wij altijd goeden moed hebben en getroost zijn in leven en in sterven. Wij staan dan op eene rots, die niet wankelen kan. Welgelukzalig de mensch, die God tot zijne hulpe heeft en wiens verwachting op den Heere zijnen God is, die hemel en aarde gemaakt heeft, en die trouwe houdt tot in eeuwigheid. *Wie is er onder u, die den Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? als hij in de duisternissen wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den naam des Heeren en steune op zijnen God* (1). God blijft, die Hij is en was, de toevlugt en de sterkte in den dag der benaauwdheid, de rotssteen der hope, het deel in eeuwigheid. Als die groote en goede God met ons is, wat schaadt het, of het uitnemendste onzer jaren moete is en verdriet! Onder alle smart verkwikt Hij de ziel door zijne nabij-

(1) Jes. L : 10.

heid. Met Hem voor ons, wat schaadt het, dat *wij onze jaren doorbrengen als eene gedachte, en daarheen vliegen*. Hoe sneller onze jaren voortspoeden, te sneller brengen zij ons in de onmiddellijke nabijheid van den Eeuwiglevende. Daar worden geene dagen meer geteld, omdat er geen tijd meer zijn zal.

§ 4.

DE WARE LEVENSKRACHT.

Het is een heerlijk uitzigt, waarvan wij daar gewaagden. Maar al eer dat uitzigt voor ons verwezentlijkt wordt, moet er welligt nog veel strijds gestreden, veel leeds geleden worden. Het is goed ons daarop voorbereid te houden. Maar niet minder goed is het gewis, te weten wat ons sterken kan onder alles. Daarom willen wij ons ten slotte te binnen brengen wat hier beneden onze ware levenskracht is. Ook dit wijst de Psalm ons aan. Het geloof in God, den Eeuwiglevende, het toevlugtsoord voor de zijnen van geslachte tot geslachte, dat geloof deed

MOZES gedurig tot God gaan. Het drong hem telkens zijn hart voor God uit te storten, al wat hem drukte of bezwaarde aan God bekend te maken, en aan Hem de vervulling van al zijne nooden te vragen. Zijn wij door het geloof in CHRISTUS JEZUS tot God teruggebracht, wij zullen den troost daarvan dan alleen dagelijks genieten, als wij ook dagelijks met God gemeenschap oefenen, als wij gedurig bidden. Ja, het gebed, zie daar onze ware levenskracht. Het gebed is de ademtogt van ons geestelijk leven. Wordt dat verzuimd, dan ontbreekt het kenmerk onzer terugbrenging tot God, dan staan wij op ons zelve en niets kan ons welgelukken. En hoeveel behoefte en aandrang is er dagelijks om te bidden? Is het niet noodig, dat wij elken dag bij vernieuwing Gods gunst over ons inroepen en met MOZES bidden: *Verzadig ons in den morgenstond met uwe genade, en over ons kome de vriendelijkheid des Heeren onzes Gods?* Gods vadersgunst is het meest bevredigend genot. En zonder deze, hoe zouden wij kunnen juichen

en verblijd zijn in al onze dagen? Is het niet noodig, dat wij elken dag Gods zegen afsmeeken over ons werk, en met MOZES bidden: *het werk onzer handen, bevestig Gij dat! ja het werk onzer handen, bevestig Gij dat!* Hoe zullen wij getrouw zijn in ons werk, hoe met lust en ijver daarin bezig zijn, hoe daarin wel slagen, zoo God niet met ons is, zoo Hij zijnen zegen onthoudt? Is het niet noodig, dat wij elken dag bij vernieuwing bij God de ware wijsheid zoeken en met MOZES smeeken: *leer ons alzo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen?* Ach! al werd 't ons reeds door Gods genade gegeven op ons einde te merken, al ontvingen wij van Hem een open oog voor de ijdelheid en vlugtigheid onzes levens; zoolang wij leven in deze wereld blijft er gevaar om af te wijken van de ware wijsheid en ons hart te hechten aan de vergankelijke goederen en genietingen dezer aarde. Het kan zijn dat wij zware tijden beleven met geheel ons volk, of in huisselijk leven door zorg en kommer worden gedrukt. Zou dan die bede van MOZES niet gepast zijn: *Verblijd*

ons naar de dagen, waarin Gij ons vernederd hebt; naar de jaren, waarin wij het kwade zagen. Uw werk worde zichtbaar voor uwe knechten! En als wij belang stellen in onze kinderen en de kinderen onzes volks, in volgende geslachten, zou het niet goed en betamend zijn ook dit te smeeiken: uwe heerlijkheid worde zichtbaar voor de kinderen uwer knechten! En nu gewaagde ik nog niet van onzen toestand als zondaren. Wie, die nabij zijn hart leeft, gevoelt zich niet gedurig schuldig aan ontelbare overtredingen? Wie kan al zijne afdwalingen kennen? En als wij dan bedenken, dat de zonde, als opstand tegen God, zijn heilig misnoegen ons berokkent; als wij bedenken dat alle onze zonden, ook de lang voorheen bedrevene, ook de meest verborgene in het licht van zijn aanschijn staan, hoeveel reden dan om ook gedurig te bidden: *keer weder, Heer! Tot hoe lang? En hebt medelijden met uwe knechten!*

O, heil ons, dat wij, hoe schuldig en onwaardig ook in eigene oogen, door en in CHRISTUS den toegang hebben tot den troon

van Gods genade. Daarheen dan dagelijks de toevlugt genomen met onze zonden. Aan God, den Vader, dat dwaze onreine, van Hem verwijderde hart opgedragen, ter reiniging en vernieuwing. Op Hem ons oog gerigt met vurige smeeingen, opdat Hij ons elken dag verkwikke en verzadige met Zijne goedertierenheid, opdat Zijn aanschijn in gunst tot ons gewend zij, en Hij ons leide, helpe en besture op den weg door dit leven. Nooit wordt de juiste levensbeschouwing de onze, nooit zullen wij het regte levensgebruik kennen, nooit zullen wij den éénigen levenstroost bestendig genieten, zoo wij vergeten, dat de ware levenskracht alleen het gebed is. Elke dag, waarop wij het gebed verzuimen, is verloren voor de eeuwigheid. *In God leven wij, bewegen wij ons en zijn wij.* (1) Hij is de bron, de éénige bron van licht en leven, van vreugd en kracht, van heil en zaligheid, Wie dagelijks bij Hem vervulling zoekt voor alle zijne nooden, lig-

(1) Hand. xvii: 28^a.

chamelijke en geestelijke, hij zal ervaren, hoe goed het is nabij God te zijn. *Die den Heer verwachten, zullen de kracht vernieuwen, zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden; zij zullen loopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden.* (1)

Ziedaar lezers! den oudsten Psalm u bij vernieuwing te binnen gebracht, en in zijnen belangrijken inhoud u voorgesteld. Mogen de wenken van den edelen Godsman MOZES, die hier ons gegeven worden, voor niemand verloren gaan! Hij spreekt door dit gebed tot ons, lang nadat hij gestorven is. Hij zelf heeft zijnen vurigsten wensch op aarde niet vervuld gezien, in te gaan in Kanaän. Ook voor hem, als voor zijn volk, is de dood het loon der zonde geweest. Maar zijne bede is verhoord, ook voor hemzelve: *over ons kome de vriendelijkheid des Heeren onzes Gods!*

(1) Jes. XL: 31.

Zijn sterven, aan de eene zijde een bewijs dat God regtvaardig is, dat Hij de zonde straft ook in zijne vrome dienaren, is aan de andere zijde eene treffende proeve, dat Hij liefde blijft voor de zijnen, ook in de ure des doods. De Heer had iets beters voor zijnen dienaar weggelegd, dan het ingaan in het aardsche Kanaän. Hij bragt hem zacht en kalm in het betere Kanaän over.

Ons einde zij eens aan het zijne gelijk! En heeft de overweging van zijn gebed iets daartoe bijgedragen, om ons op ons einde te doen letten, voor dat einde te bereiden, en in vrede ons te doen henengaan, Hem zij daarvoor de eer, van wien elke zegen afdaalt, aan wien elke zegen moet worden dank geweten!

Bij M. WILT & ZONEN, Drukkers van het Ned. Zendinggen. ootsch.
worden ook uitgegeven de volgende kleine stukjes:

A 2420701

	Cents		Cents.
1. Evang. herinn. aan Kranken	10	42. Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menchen . . .	15
2. Over het nuttig Kerkgaan . . .	7½	43. Gedenk te sterven	15
3. Over het doen v. Belijdenis	7½	44. Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde.	12½
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunn. gaan	7½	45. Opw. tot getrouwe deelne- ming in het Maand. Gebed.	17½
5. Het Christend. beschaamd door Heidenen	10	46. Troostw. voor Christenen . . .	15
6. Ev. herinn. aan Bedroefden	15	47. Bijbels Leesb. voor Krank. . .	15
7. Evangelis. herinneringen aan Vaders en Moeders . . .	15	48. Iets uit het leven van F. Neff	20
8. Een woord aan Vaders en Moeders over den Doop.	03	49. Het Geloof in Jezus Christus	20
9. Over het allerbeste Boek.	7½	50. De Christel. Oefenschool. . . .	20
10. Onderw. over het Bijbellez.	20	51. De Goede Herder	17½
11. Het leven van den Heer Jezus	17½	52. Bijbelsch Onderwijs over 's Menschen bekeering	17½
12. Iets over het Avondmaal	12½	53. Genade en Pligt.	17½
13. Opwekking tot de huise- lijke Godsdienst	12½	54. Geschenk aan allendie Gods woord mogen hooren.	17½
14. Zamenspraak tusschen drie vriend. over de Wedergeb.	07½	55. De Zelfbeproeving.	17½
15. Het lev. van William Kelly	10	56. Het wand. als kind. des Lichts	17½
16. Drie zamenspr. tusschen een' Leeraar en een Huism.	10	57. Een woord aan allen die gaarne het beste voorbeeld wenschen na te volgen.	17½
17. Het dorp Eerenhoef, tot vorigen welvaart hersteld. . . .	20	58. Iets over het Geweten	17½
18. Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	12½	59. Christel. Godsvrucht, geen Dweeperij.	17½
19. Waarsch. tegen de Ontucht	—	60. Geschied. v. Johannes Eliot. . .	17½
20. Iets voor herstelden uit krankheid	12½	61. Een woord over onze Geestelijken wasdom.	12½
21. Iets voor Gevangenen.	25	62. De Christen	15
22. Geschenk der Christelijke liefde voor kinderen.	20	63. Aanprijzing van een god- vruchtig huiselijk leven.	15
23. Geschenk voor Lidmaten	15	64. Herinn. van een' Dorpsl.	12½
24. Heb ik wel genoeg voor de eeuwigheid?	12½	65. Wenken omtrent het ge- brek aan schuldgevoel	15
25. Tweede Gesch. der Chris- telijke liefde voor kinderen	15	66. Handl. tot de Algem. Kaart der Christel. Zendingsp.	50
26. Voor Dienstheden	17½	67. De wederzijdsche pligt. in het Christel. leven.	17½
27. Over de Feesten	12½	68. De ware vooruitgang	10
28. Iets voor Armen.	7½	69. Gods hoogheid en der Men- schen geringheid	10
29. Jezus, de Genoesmeester. . . .	10	70. Hoe wil de Heer dat zijne Discipelen omtrent Hem zullen gezind zijn	10
30. Evang. herinneringen aan oude Liederen	15	71. Godsdienstigh. uit nood. . . .	10
31. Verzamel. van leez. brie- ven en opwekk. verhalen	12½	72. Bidt zonder ophouden	12½
32. Opwekk. tot weltevredenb.	12½	73. Het beste Avondmaalskleed. . .	12½
33. Een goed woord aan Chris- tea-onders over de opvoed.	15	74. Daniël	20
34. Franke, de kracht des Gel.	12½	75. De beste Fakkels	10
35. Schets van het leven van Afrikaner.	7½	76. De vriendschap der wereld. . .	8
36. Waarschuwing tegen het kwaadspreken	7½	77. Wat doet men voor Israël? . .	12½
37. Iets over de Zelfkennis.	15	78. Maria, de Moeder des Heeren .	17½
38. Een woord van onderrigt en troost in Sterfhuizen.	20	79. De levensav. van Vader Jacob	12½
39. Men doet niet wat men kan	12½	80. Het liefheb. der verschijning van Christus.	9
40. Vriendel. raad aan zwaar- moedigen.	15	81. Geef ons heden ons dage- lijksch brood	12½
41. Waarom word ik niet beter	17½	82. Uitwendige godsdienstigh. zonder godsd. des harten	12½
		83. Over het vertrouwen op God.	12½